

výběr z ratiškovických písní ve výrazném podání současných místních interpretů a jejich hostů, doplněný drobnou retrospektivní nahrávkou z roku 1949.

Sbírku lidových *tanců* z Ratiškovic, kterou ze svých terénních zápisů z let 1950–1951 sestavila sběratelka Milada Bimková, prezentuje v rámci publikace Martina Pavlicová. Podoba sbírky svědčí o stavu poznání etnochoreologie na počátku 50. let 20. století: jediným dostupným způsobem záznamu lidového tance byla deskripce doplněná grafickými značkami. Sběratelka nepožadovala své zápisy při tanečních příležitostech, ale čerpala z vyprávění a předvádění několika respondentů. K podchycení hudební stránky tanců se spojila s hudebním skladatelem Janem Seehákem a navázala spolupráci s někdejší Ústavem pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Brně (vedle Kyjovska zapisovala i v dalších oblastech Slovácka). Edice v zásadě respektuje autorčinu předlohu, bylo přistoupeno jen k nutným redakčním úpravám. Podle editorky vypovídají někdy zápisy více o samotném sběrateli než o dobovém obrazu folkloru, je však třeba šetřit každou zmínku, neboť tento materiál patří k cennému, dlouho sběratelsky i badatelsky opomíjenému kulturnímu dědictví. Významným časovým dokumentem je také závěrečný soubor černobílých fotografií ve výběru Jana Krista (tance, taneční hry, folklorní soubory a muzikantská seskupení).

Edice podhoráckého a ratiškovického zpěvního a tanečního repertoáru jsou příkladem vydavatelsky pečlivě ošetřených sbírek lidových písní a tanců, u nichž vyváženost odborné a efektivní složky umožňuje plnohodnotné využití ze strany badatelů i široké veřejnosti.

Jiří Traxler (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Jana Bělová, FUNERÁLNÍ LITINA VE STŘEDNÍ EVROPE. Praha, Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy 2011, 379 stran + obrazové přílohy.–

Funerální litina, respektive funerální litinová plastika, jejíž primární funkcí bylo označit místo posledního odpočinku člověka a která od první a zejména druhé poloviny 19. století představovala nedílnou součást české krajiny i hřbitovů, stála až na drobné výjimky dlouho mimo odborný zájem řady společenskovedních oborů. Tuto vzniklou mezeru se alespoň částečně pokusila zaplnit práce Jany Bělové, odborné pracovnice Muzea hlavního města Prahy.

Prostřednictvím detailního terénního výzkumu předložila rozsáhlou inventarizaci pozůstalé funerální plastiky z litiny na území Čech (Berounsko, Hořovicko, Podbrdsko, Rokycansko, Rožmitálsko, severní a jižní Plzeňsko) a Moravy (Blanensko a Olomoucko), kterou porovnávala s obdobnými funerálními artefakty v Německu, Polsku a Rakousku. Vytyčila základní typologii a ikonografii litinových výrobků s funerální tematikou v 19. století a předložila do detailů dovedený popis funerálních artefaktů v dochovaných výrobních a obchodních vzornících, a to jak německé (např. Pruské královské železářny v Berlíně, Pruské královské železářny v Gliwici, železářny v Saynu a Tangerhütte), tak i české a moravské provenience (např. anonymní vzorníky uložené v Berouně, vzorník z Hořovic, Fürstenberský vzorník z Nového Jáchymova, dále vzorníky Železáren Maxe Hopfengärtnera v Holoubkově, Železáren města Rokycan v Klabavě, valdštejnských železáren, Arcibiskupských železáren v Rožmitálu nebo blanenských železáren).

Za vůbec nejzdařilejší a dokumentačně vysoce cennou část publikace lze považovat

kapitolu nesoucí název *Atlas typů středoevropské funerální litiny*, v níž autorka na základě již výše zpracované typologie funerální litinové plastiky provádí detailní přehled ovlivňování původními pruskými vzory a zamýšlí se nad vývojem v českých zemích a v Rakousku, jež vyvrcholil v původní samostatné tvorbě. Za velmi působivé lze tak považovat např. ukázky ze hřbitovů v Žebráku, Počáplech, z rodinného pohřebiště Fürstenbergů v Nižboru, zaujme i výborná dokumentace původních vzorů ze hřbitovů v Berlíně či podrobný popis hutnického hřbitova v Gliwicích.

V poslední kapitole se autorka pozastavuje nad současným stavem funerální litinové plastiky z pohledu památkové péče. Zatímco v českých zemích shledává spíše neutěšenou situaci, směřující k prohlubující se devastaci a zániku funerální litinové plastiky, uvedené příklady z Německa i Rakouska skýtají zcela opačný vztah společnosti k těmto artefaktům. Do protikladu tak staví v Německu běžnou praxi úprav již nevyužívaných hřbitovů do podoby parků, avšak se zachovanou pietou. V případě Mariazell (Rakousko), kde se litinové kříže nelikvidují, ale přebírají je noví nájemci hrobových míst, hovoří přímo o „cestě recyklace“.

Také po grafické stránce je publikace uspořádána velmi zdařile.

Markéta Holubová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

René Petráš, CIZINCI VE VLASTNÍ ZEMI. DĚJINY A SOUČASNOST NÁRODNOSTNÍHO NAPĚTÍ V EVROPĚ. Auditorium, Praha 2012, 255 s.–

René Petráš, vzděláním právník a historik, se systematicky věnuje otázkám

národnostních menšin. V posledních letech jako autor významně obohatil literaturu o národnostně menšinové problematice v českých zemích. Vedle řady studií v renomovaných odborných periodikách přísluší připomenout jeho samostatné knižní publikace *Menšiny v komunistickém Československu* (2007), *Menšiny v meziválečném Československu* (2009) nebo rozsáhlou kolektivní knižní monografii *Menšiny a právo v České republice* (2009), na jejímž vydání měl zásadní podíl nejen jako autor vícero kapitol, ale i jako jeden z editorů.

Badatelský zájem o problematiku národních menšin R. Petráš nejnověji neomezuje pouze na české země či Československo. Dokladem je jeho nejnovější knižní titul, jehož název má poněkud publicistický nádech, což ovšem tím více může vzbudit pozornost čtenářů, právě tak jako přitažlivá grafická úprava knihy. Podstatné je samozřejmě její tematické zaměření. Autor rozebírá v historické perspektivě národnostní spory v Evropě, resp. postavení národnostně menšinových společenství, která jsou ve společenském vědomí většinové společnosti v různých zemích vnímána jako cizí element.

Strukturu práce člení autor do tří celků. V prvním, který nazval „Cizí, nežádoucí a tolerovaní“, věnuje pozornost otázkám vymezování menšin, dosavadním pokusům o definování národnostních menšin z právního hlediska i ze zorného úhlu společenskovedních disciplín, tj. tématu, kterému věnoval zvýšenou pozornost již v předchozích pracích. Nově osvětluje i důvody, proč v právu v podstatě neexistuje obecně uznávaná definice menšiny. Poukazuje na rozdíly v pojetí národa a menšin v evropských i mimoevropských zemích.